

УДК 378.046–021.68:[37.015.31:316.42]
 DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi47.164>

Стребна О. В.,
 orcid.org/0000-0002-0537-3338

КАПІТАЛІЗАЦІЯ РЕСУРСІВ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

У статті розглянуто проблему, актуальність якої визначена її вагомістю для всієї національної системи, а саме: втіленням у Новій українській школі аксіологічного капіталу педагогіки партнерства. Детальну увагу приділено вивченню самого терміна «педагогіка партнерства». Для цього відбувається аналітичне звернення до поглядів і концепцій українських та зарубіжних науковців, серед яких виділяються Ш. Амонашвілі, Б. Ананьєв, Р. Бенедикт, І. Бех, Н. Бібік, Н. Волкова, В. Давидов, В. Зінченко, І. Іванов, Є. Ільїн, В. Кан-Калік, С. Лисенкова, М. Мід, Л. Ніколенко, М. Рибаківа, В. Сластьонін, В. Сухомлинський, Г. Цукерман, В. Шаталов та ін. Відзначено, що філософія і практика педагогіки партнерства оприявнює себе в працях В. Сухомлинського, який ставився до своїх вихованців як до рівних співучасників навчально-виховного процесу. Підкреслено, що педагогіка партнерства отримала як загальнотеоретичне, методологічне обґрунтування, так і суто методичну розробку й становить собою соціально значущий капітал. Наголошено, що всі репрезентовані інтерпретації педагогіки партнерства об'єднані ідеєю спільної співпраці, скоординованої взаємодії усіх учасників освітнього процесу – учителя, учня, батьків, представників громадськості. Акцентовано, що практичною основою педагогіки партнерства виступає ідея створення в школі ХХІ ст. особливої атмосфери навчання, яка сприяє бажанню учня вчитися, отримувати нові знання, розкривати власний інтелектуальний і креативно-творчий потенціал. Проведено наскрізну думку, що ефективність реалізації концепції НУШ безпосередньо пов'язана із утіленням основних цінностей педагогіки партнерства. Подано фактаж і аналіз анкетування, проведеного серед учителів початкової школи окремих районів Херсонської області. Крізь призму отриманих результатів анкетування сформульовано висновок, що, хоча педагоги області й демонструють певне орієнтування у сфері педагогіки партнерства, все ж таки значна кількість учителів потребує кваліфікованої підготовки до її ефективного реалізації. Узагальнено, що розуміння педагогіки партнерства як ціннісного соціумного капіталу має реалізуватися в практичній капіталізації її провідних ідей з метою розвитку учнівської особистості та всього українського суспільства.

Ключові слова: партнерство, педагогіка партнерства, капіталізація ресурсів педагогіки партнерства, концепція Нової української школи, цінності педагогіки партнерства, учасники освітнього процесу.

Постановка проблеми. Система національної освіти в Україні перебуває нині в процесі активного реформування, що охоплює як структурні, так і світоглядно-аксіологічні аспекти. Стратегія цього реформування спрямована на модернізацію, осучаснення взаємовідносин між учителем та іншими учасниками освітнього процесу, вираженого в утвердженні в сучасній українській школі філософії та практики педагогіки партнерства.

Варто зауважити, що засади педагогіки партнерства повною мірою відповідають концепції Нової української школи (НУШ), завдання якої знаходять свою послідовну реалізацію в системі загальної середньої освіти. Ба більше, існують усі підстави стверджувати, що концепцію НУШ методологічно засновано на ціннісних постулатах і траєкторіях навчання, властивих педагогіці партнерства. Тому імплементація в освітній та освітянській практиці підходів, постулатів педагогіки партнерства є ефективним

шляхом розвитку й утвердження самого явища Нової української школи.

Основоположним підґрунтям педагогіки партнерства виступає співпраця і взаємодія поміж усіма головними учасниками освітнього процесу, а саме: між учителем і учнем, між учнем і батьками, між учителем і батьками. Згідно з філософією педагогіки партнерства, усі учасники освітнього процесу організують і становлять собою спільноту, яка у своїх рішеннях, діях навчально-виховного гатунку керується єдиними підходами.

Крізь таку призматику слушно акцентовано на тому, що «учні, батьки та вчителі, об'єднані спільними цілями та прагненнями, стають добровільними та зацікавленими однодумцями, рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат» [13]. У цитованому фрагменті сфокусовано не лише сутність, але й дієву формулу педагогіки партнерства. У зв'язку з цим провідними принципами Нової української школи стають наступні: «повага до особистості; доброзичливість і позитивне ставлення; довіра у відносинах; діалог – взаємодія – взаємоповага; розподілене лідерство (проактивність, право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зв'язків); принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей)» [11, с. 17].

Усе це свідчить про те, що соціокультурна й соціопедагогічна місія Нової української школи полягає в тому, щоб допомогти розкрити та розвинути здібності, таланти і можливості кожної дитини на основі партнерства між учителем, учнем і батьками, активно включити всіх учасників у реалізацію спільних завдань та сформувати готовність брати на себе відповідальність за їх результати [9].

Аналіз досліджень. Проблематика педагогіки партнерства нині є об'єктом і предметом постійних наукових дискусій. Це спостерігається у працях як українських, так і зарубіжних педагогів-аналітиків.

Такі методологи, як І. Бех, Н. Бібік, Г. Назаренко, доходять висновку, що педагогіка партнерства являє собою набір такого дидактичного забезпечення, який дає змогу ефективно навчати учнів. При цьому вони наголошують на тому, що ефективність навчання забезпечується лише тоді, коли педагог і його учні наділені рівними правами, коли педагог зі своїми учнями об'єднані спільним шуканням вдалих, конструктивних рішень, які допоможуть вибратися із непростих та складних навчальних ситуацій, коли в учнів є право на самостійне прийняття рішення. І. Бех, Н. Бібік, Г. Назаренко та інші українські науковці погоджуються в тому, що педагогіка партнерства сповідує гуманістичне ставлення до учнівської особистості, діяльну переконаність у наявності здібностей, талановитості кожного учня, послідовну рівноправність стосунків у ланцюжку «учитель – учень».

Педагоги-науковці: Ш. Амонашвілі, В. Давидов, В. Зінченко, В. Сухомлинський, Г. Цукерман, розмірковуючи над проблемами педагогіки партнерства, неодноразово підкреслювали суб'єктність учня як самоцінного учасника освітнього процесу. Більш того, вони акцентували, що без поваги, довіри до учня як суб'єкта навчання, без граничного урахування його індивідуальних особливостей, властивостей неможливо досягти значущого педагогічного результату.

Учені, як Р. Бенедикт, О. Больнов, М. Мід, Б. Ананьєв, В. Кан-Калик, О. Дубасенюк, Н. Волкова, М. Рибаківа, приділили увагу певним локальним аспектам педагогіки партнерства. При цьому вони враховували об'єктивні запити і поточні трансформації в чинній системі освіти. Дослідники Т. Лисянська, Л. Ніколенко, В. Сластьонін зосереджували свою увагу на ракурсах, пов'язаних із ментальною проблематикою педагогіки партнерства. Чільне місце в їхніх наукових розвідках посідало вивчення різноманітних «взаємодій у педагогічному колективі, від яких залежить психологічний клімат школи в цілому та в кожному дитячому колективі зокрема» [4, с. 77].

Усе наведене засвідчує актуальність виокремленої проблеми, оскільки перед українською школою ХХІ ст. поставлено стратегічне завдання практично об'єднати

у своїй діяльності основні цінності та форми педагогіки партнерства, що має значно підвищити ефективність освітнього процесу і сприяти розвитку учнівської особистості.

Метою статті є систематизація та аналіз дослідницького теоретичного матеріалу, конкретного фактажу, що стосуються проблеми педагогіки партнерства як філософії та практики ефективної взаємодії учасників освітнього процесу в умовах Нової української школи.

Виклад основного матеріалу. У контексті заявленої теми дослідження важливо розглянути смисловий контент базового терміна «педагогіка партнерства». Необхідно зазначити, що провідні науковці, які звертаються до теоретичних аспектів педагогіки партнерства, по-різному пояснюють зміст цього поняття. Перш за все доцільно зацентрувати на першому складникові базового терміна.

І. Бех подає дефініцію поняття «партнерство» як «систему взаємин, що відбуваються у процесі певної спільної діяльності» [2, с. 7]. За І. Бехом, для партнерства характерною ознакою є наявність спільної діяльності, що згуртовує різних людей.

Н. Бібік визначає партнерство значно ширше, багатовимірніше, оскільки розуміє під ним «спосіб взаємин, за яких зберігаються права кожної із сторін, чітко узгоджені і злагоджені дії учасників спільної справи, що ґрунтуються на засадах взаємовигоди та рівноправності» [11, с. 18]. За дефініцією Н. Бібік, партнерство обов'язково передбачає наявність кінцевого практичного результату, що виражається у вигляді обопільної або взаємної вигоди усіх учасників партнерської співпраці.

У першу чергу визначення Н. Бібік варто екстраполювати на початкову школу. За дефініцією Н. Бібік, одним із стратегічних завдань учителя молодших класів слід уважати створення такої морально-психологічної атмосфери, що спонукає особистість учня до активної навчальної діяльності, що навіює йому впевненість у своїх силах, здібностях, що підвищує його самооцінку у власних очах і спрямовує на граничну самореалізацію в освітньому процесі.

Я. Коломинський дуже близький до розуміння цього поняття Н. Бібік. Він поняття «партнерство» характеризує як «спосіб взаємодії і взаємин, організованих на принципах рівності, добровільності, рівнозначущості та доповнюваності всіх її учасників» [5, с. 35]. У своїй інтерпретації Я. Коломинський наголошує на вагомості й урахуванні інтересів усіх тих, хто беруть участь у процесі конкретного ділового чи соціодуховного партнерства.

М. Левківський подає своє визначення партнерства, яке він тлумачить як «організаційну форму спільної діяльності, що передбачає об'єднання осіб на відповідних умовах розподілу праці та активної участі в її реалізації» [6]. За М. Левківським, одним із головних маркерів партнерства виступає участь людей у певній справі, яку (тобто справу) він розкриває як «розподіл праці» між учасниками конкретного проекту [там само]. Термін «педагогіка партнерства» спирається, безперечно, на інтерпретацію поняття «партнерство», висловлену, зокрема, вказаними науковцями.

Педагогіка партнерства, що складає методологічну основу Нової української школи, яка нині реалізується в національній системі освіти, заснована на рівноправній співпраці абсолютно всіх учасників сучасного педагогічного процесу. Необхідно зауважити, що філософія і практика педагогіки партнерства увібрала в себе чимало основоположних ідей і практичних розробок таких педагогів, як Ш. Амонашвілі і В. Сухомлинський. Ці освітяни наполягали на наступних аспектах сучасної педагогічної дії: домінування суб'єкт-суб'єктної взаємодії як вагомого складника освітнього процесу; пріоритетність гуманного підходу до особистості дитини, учня; стимулювання мотивації навчальної та когнітивної діяльності школярів; утвердження принципів довіри, відвертості та відкритості у здійсненні навчання [1; 14]. Методологія педагогіки

партнерства значною мірою ґрунтується на наукових розробках як визначних українських, так і провідних зарубіжних учених.

Чимало педагогів-новаторів розроблює конкретні аспекти, пов'язані з реалізацією педагогіки партнерства в сучасній школі. Згідно з напрацюваннями С. Лисенкової і В. Шаталова, філософія і практика педагогіки партнерства перш за все втілюється в конкретній діяльності вчителя. С. Лисенкова і В. Шаталов довели важливість трансформації методичних засад уроку як форми навчання. Вони показали, що рівень сучасного педагога визначається володінням інструментарієм, властивим для педагогіки партнерства. Відповідно до концепції С. Лисенкової і В. Шаталова, учитель ХХІ ст. має систематизувати і подавати інформаційний контент уроку в такий спосіб, щоб активувати принципи проблемного навчання [12, с. 276]. Окрім цього, сучасний педагог на уроці має організувати ситуацію вільного вибору, при якій учень отримує достатню навчально-пізнавальну свободу. Це виражається, зокрема, в тому, що учень бере участь в обиранні теми і змісту уроку, а також завдань, пов'язаних із навчальною темою.

Згідно з розробками Є. Ільїна й І. Іванова, педагогіка партнерства передусім належить до практичної, навчальної сфери в діяльності сучасної школи й покликана забезпечити високий рівень знань, актуальної інформації, що отримують учні. Є. Ільїн та І. Іванов обґрунтовують, що педагогіка партнерства засвідчує свою ефективність у процесі застосування низки навчальних прийомів. Так, вони стверджують, що педагогіка партнерства дозволяє повною мірою використати увесь потенціал опорних матеріалів, сенс яких полягає в допомозі учням через систему різноманітних опорних позначень (певних слів, схем, символів, таблиць, знаків) [7, с. 322]. Названі педагоги переконані, що це суттєво підвищує результативність процесу оволодіння навчальним матеріалом, що викладається вчителем на уроці. Вони вважають, що використання педагогіки партнерства дозволяє капіталізувати, тобто значно підвищити ефективність певних суто навчальних методик.

І. Волков і Б. Нікітін також обстоюють значення педагогіки партнерства як актуальної учительської стратегії. Ці науковці вважають, що вона спроможна забезпечити оптимальні умови для реалізації випереджувального принципу навчання дітей, учнів. Згідно з І. Волковим і Б. Нікітіним, сутність педагогіки партнерства виражається у створенні атмосфери, у якій учитель працює творчо, діє з позиції продуманої стратегії, а учень здобуває знання з інтересом, глибокою зацікавленістю. Це досягається двома основними шляхами. По-перше, завдяки перспективному плануванню навчальної діяльності учнів. По-друге, через викладання матеріалу уроку у вигляді укрупнених навчальних обсягів – узагальнювальних схем, тематичних пазлів, блоків [7, с. 322]. Це дає змогу поступово вивчати непрості навчальні теми і водночас готувати свідомість учнів до оволодіння подальшою навчальною програмою.

Л. Николенко в одному зі своїх досліджень безпосередньо розроблює стратегію партнерства між педагогом і дитиною, учнем. Л. Николенко обстоює позицію, за якою стосунки вчителя й учня являють собою складну інтелектуальну взаємодію, спрямовану на досягнення спільної освітньої мети. Про це свідчить твердження науковця про те, що взаємини між педагогом і учнем мають «не заперечувати, а направляти, не керувати, а управляти разом, не примушувати, а спонукати до добровільної дії, не командувати, а організовувати, не обмежувати, а надавати право на власний пошук» [8].

О. Вишневський обстоює думку, що сутність педагогіки партнерства складає креативна взаємодія («суб'єкт-суб'єктні стосунки – співпраця двох суб'єктів»), в якій ключову роль відіграють і учитель, і учень, що «...зберігає за вчителем функцію управління, а з другого, – дає учневі можливість діяти самостійно» [3, с. 38]. Ці учасники навчального і педагогічного процесу стратегічно спрямовують свої скоординовані й об'єднані зусилля на досягнення соціально прийняттого результату. За О. Вишневським, учитель виступає радше старшим і досвідченим другом, ніж

наставником, а родина залучається до систематичної співпраці з учителем, школою, зокрема у річищі конструювання індивідуальної освітньої траєкторії для конкретного учня.

Усі репрезентовані трактування педагогіки партнерства ґрунтуються на одній аксіологічній базі. Її сутність можна висловити такими словами: педагогіка партнерства «сприяє створенню атмосфери, в якій найкраще розкривається потенціал кожного учня, формується його ініціативність і креативність. А це – один із ключових активів сучасного світу. Партнерство задовольняє потребу в значимості і приналежності та зменшує рівень стресу, що, зрештою, допомагає інтелекту працювати ефективніше. Підкреслимо, що такий формат стосунків найкраще готує молодих людей до професійної діяльності і ролі активного громадянина у відкритому світі» [13]. Це означає, що педагогіка партнерства багатьма науковцями розцінюється як аксіологічний і методичний капітал, який варто використовувати в сучасній українській школі. Причому в першу чергу в інтересах особистості учня, який найбільшою мірою від цього виграє.

Усі репрезентовані інтерпретації педагогіки партнерства дозволяють дійти важливого висновку про те, що в умовах Нової української школи помітно трансформується місце і роль учителя в сучасному освітньому процесі. Нині освітня місія вчителя кардинально видозмінюється і переформатовується. За філософією і практикою педагогіки партнерства, учитель новочасної школи, зокрема початкової, забезпечує наступні основні функції: організує та формує міні-середовище, що ставить за мету активізацію і стимулювання когнітивних потреб і запитів дітей, забезпечує складний розвиток учнівської особистості з отриманням нею безпосереднього особистого життєвого досвіду, сприяє і підтримує становлення особистості учня як самостійного і самодостатнього учасника соціальних процесів. Доречно підкреслити, що виокремлені функції сучасного педагога заявлені і містяться в концепції Нової української школи. У цьому документі прямо акцентується, що педагог НУШ зосереджує свої зусилля на імплементації «свободи і права дитини в усіх проявах її діяльності, урахування її вікових та індивідуальних особливостей, забезпечення ставлення до дитини як до найвищої цінності, морально-психологічного комфорту дитини; створення таких умов навчання, при яких кожна дитина відчуватиме себе компетентною, значимою, матиме можливість для самоствердження та самореалізації» [10, с. 45].

Принцип рівноправного діалогу між усіма учасниками освітнього процесу, заявлений педагогікою партнерства, свідчить про те, що в умовах НУШ учитель має організувати освітній процес із максимальним урахуванням особистості учнів. Для цього, за аксіологією педагогіки партнерства, сучасний вчитель має сфокусувати свою роботу на уроці на таких пріоритетних напрямках: розвитку особистості учнів і їхньому навчанні відповідно до вроджених властивостей і набутих особливостей цих учнів; розробці для кожної дитини, молодшого школяра персональної освітньої траєкторії, яка спирається на їхні особистісні запити й ураховує об'єктивні виклики нинішньої реальності; актуалізації зворотного зв'язку як важливого інструменту підвищення ефективності навчання учнів; гранично можливому використанні потенціалу чинника батьківської участі в освітньому розвитку їхніх дітей. Це все, з одного боку, повною мірою відповідає теоретико-методологічним стратегіям НУШ, а, з другого боку, здійснює ціннісні властивості НУШ [10].

Згідно з аксіологією актуальних методологічних і методичних розробок, учитель XXI ст. виступає не ментором-наставником для учня і батьків, а діловим педагогічним партнером. Якщо підходити ширше, то можна стверджувати, що сучасний педагог є соціальним партнером для учня та його батьків. Така позиція дозволяє вчителю природно реалізовувати стратегію співпраці з іншими учасниками освітнього процесу, залучати кожного його представника до прийняття відповідальних рішень, формувати у своєму міні-середовищі поведінкові норми та цінності, організовувати життєдіяльність

оточуючого соціуму на принципах толерантності, взаємоповаги, плюралізму.

Це все відповідає провідним настановам педагогіки партнерства, яка зберігає за вчителем статус стратега-мислителя і при цьому урівнює його у правах з учнями, батьками, громадськістю. Цілком доречно активувати роздуми Я. Коменського, який порівнював «учителя із садівником, який з любов'ю вирощує рослини в саду, архітектором, який дбайливо забудовує знаннями всі куточки людської істоти, зі скульптором який старанно обтесує і шліфує уми й душі людей, з полководцем, який енергійно веде наступ проти варварства і неуктства» [7, с. 137]. З ним концептуально солідаризується В. Сухомлинський, який усвідомлював, що вчитель спроможний здійснювати «найбільш яскравий і дієвий вплив на особистість учня» [14, с. 5] і при цьому реалізувати потенціал фактичного партнерства зі своїми вихованцями.

У контексті репрезентованої теми важливо було з'ясувати, наскільки педагогам-практикам знайомі самі поняття «педагогіка партнерства», «партнерська взаємодія у школі». У зв'язку з цим нами було здійснено анкетування вчителів початкових класів, які проходили курси підвищення кваліфікації в КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти». Анкетуванням було охоплено вчителів початкових класів із Білозерського, Великолепетиського, Нововоронцовського, Новотроїцького районів області та міст Нова Каховка і Херсон. Загальна кількість проанкетованих педагогів складала 114 осіб.

Аналіз отриманих результатів свідчить про те, що найбільша кількість учителів початкових класів (61% респондентів) серед основних маркерних ознак «педагогіки партнерства», «партнерської взаємодії у школі» убачають такі: взаєморозуміння, взаємопідтримку, взаємодопомогу, довірливі стосунки і вміння слухати одне одного. Певна частина вчителів (27% респондентів), висловлюючи своє розуміння терміна «педагогіка партнерства», указували на вирішення партнерами спільних завдань, досягнення єдиної мети, взаємозумовлені дії. Незначний відсоток педагогів (9% респондентів) пріоритетним у педагогіці партнерства вбачає наявність спільних зобов'язань, рівність прав і впливу одне на одного, відзначаючи при цьому, що маркерною ознакою партнерства у школі є участь усіх сторін у спільній діяльності. Не можна обійти увагою ту обставину, що анкетування містить також відповіді (3% респондентів), що характеризують сутність цих двох термінів як «опору на довіру у відносинах, на діалог для обопільної користі, для якісної освіти».

Результати проведеного анкетування вчителів початкових класів Херсонської області засвідчують, що в їхньому уявленні педагогіка партнерства передусім пов'язана з таким мікрокліматом у школі, що дає змогу виявити приховані, неявні здібності й обдарованості учнів, стимулює їхнє творче мислення, розкриває багатогранність їхніх натур, спонукає їх до відкритості у комунікації зі старшими, до активності у навчанні та особистісному розвитку, учить «не боятися» власних помилок, а також доводити до кінця задуману справу, незважаючи на перешкоди.

Отримані результати проведеного анкетування підвели нас до наступного припущення. Готовність учителів початкової школи до втілення засад педагогіки партнерства виражається у сформованості в них таких властивостей: розуміння філософії педагогіки партнерства і внутрішнього бажання її реалізувати; знання основних методичних прийомів педагогіки партнерства як педагогічної технології; уміння й навичок застосування партнерської взаємодії у власній повсякденній практиці.

Для перевірки викладеного припущення нами було проведено спеціальне дослідження. Сутність його полягала в тому, що ті ж учителі початкової школи, які перед цим виступали респондентами, отримали картки з завданнями й запитаннями, що містили в собі 3 блоки.

Перший блок був спрямований на виявлення рівня розуміння терміна «педагогіка партнерства» і принципів, на яких він ґрунтується. За результатами спеціального дослідження нами встановлено, що тільки 60% респондентів повною мірою

усвідомлюють зміст поняття «педагогіка партнерства», а лише 20 % респондентів знають і розуміють принципи, на яких ґрунтується педагогіка партнерства.

Завдання другого блоку передбачали маркування проблеми ставлення вчителів початкової школи до реалізації педагогіки партнерства у власній практиці та її значення для ефективності освітнього процесу. Отримані результати ретранслюють висновок, що переважна більшість педагогів (64% респондентів) спрямована на застосування цінностей педагогіки партнерства на своїх уроках, а також оцінює її як важливий і ефективний інструмент освітнього процесу в сучасній початковій школі.

Третій блок завдань і запитань мав на меті виявлення рівня самооцінки педагогів у сфері володіння методами, формами і прийомами педагогіки партнерства. Аналіз цих результатів дав підстави для наступних цифр і висновків. Лише трохи більше третини вчителів початкової школи, які взяли участь у спеціальному дослідженні (37 % респондентів), відповідають високому рівню самооцінки в зазначеній сфері. У близько половини педагогів (43 % респондентів) самооцінка у сфері володіння формами і методами педагогіки партнерства перебуває на середньому рівні. У п'ятій частині вчителів молодших класів (20 % респондентів) зазначена самооцінка відповідає низькому рівню.

Проведений нами спеціальний аналіз готовності вчителів початкової школи до реалізації основоположних засад педагогіки партнерства показав, що зі значною частиною педагогів Херсонської області необхідно проводити цілеспрямовану роботу, щоб фахово підготувати її до такої діяльності в умовах Нової української школи. Причому особливої уваги потребує компетентна підготовка вчителів початкової школи до встановлення ефективної взаємодії з такими учасниками освітнього процесу, як колеги-вчителі, учні, батьки, керівництво й адміністрація школи, громадськість.

Висновки. Таким чином, встановлено, що педагогіка партнерства нині виступає актуальною філософією і практикою освітянської системи. До аналізу й осмислення специфіки педагогіки партнерства долучилися численні українські й зарубіжні науковці, які розробили її маркерні ознаки. Концепція Нової української школи, що послідовно втілюється в національній системі освіти, увібрала в себе основні ідеї педагогіки партнерства. Однією з головних таких ідей виступає створення атмосфери спільної зацікавленості всіх учасників педагогічного процесу в досягненні ефективного результату. Під цим кутом зору педагогіка партнерства є соціально значущим капіталом, до формування якого на правах рівності залучаються педагоги, учні, батьки і громада. Умови і середовище НУШ дозволяють із граничною повнотою капіталізувати всі концептуальні й суто методичні ресурси педагогіки партнерства, тобто конкретно і результативно виразити, оприявнити їх досягнення і переваги в освітньому процесі.

У зв'язку з цим у подальших дослідженнях виокремленого і систематичного розроблення має отримати аналіз наступності реалізації педагогіки партнерства, передусім у 5-х класах основної школи.

Список використаних джерел:

1. Амонашвили Ш. А. Размышления о гуманной педагогике. Москва : Издательский Дом Шалвы Амонашвили, 1996. 496 с.
2. Бех І. Компонентна технологія сходження зростаючої особистості до духовних цінностей. *Початкова школа*. 2018. № 1. С. 5–10.
3. Вишневецький О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки : посібник для студентів вищих навчальних закладів. Дрогобич : Коло, 2006. 326 с.
4. Грейліх О. О. Формування міжособистісної професійної взаємодії у майбутніх педагогів. *Наука і освіта*. 2008. № 4–5. С. 77–80.
5. Коломинский Я. Л. Психология личностных взаимоотношений в детском коллективе. Очерк социальной психологии. Минск : Нар. Асвета, 1969. 240 с.
6. Левківський М. Історія педагогіки : підручник. Київ : Центр навчальної літератури. 2016. 346 с.

7. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навчальний посібник. 4-е видання, доповнене, 2003. 615 с.
8. Ніколенко Л. Педагогіка партнерства як умова реалізації завдань розвитку особистості дитини у контексті Нової української школи. URL : <https://core.ac.uk/download/pdf/158553923.pdf>
9. Нова школа: простір освітніх можливостей, 2016, 40 с. URL : https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/Anonces/2016/nova_shkola_proekt.pdf
10. Нова українська школа: poradnik dla vchytelia / za zag. red. N. M. Bibik. Kyiv : Litera LTD, 2018. 160 с.
11. Нова українська школа: poradnik dla vchytelia / pid zag. red. Bibik N. M. Kyiv : TOV «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
12. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти: підручн. Київ : Грамота, 2012. 504 с.
13. Скиба М. Краще разом. Що таке педагогіка партнерства і навіщо вона в НУШ URL: <https://nus.org.ua/articles/pedagogika-partnerstva-shho-tse-take-ta-yak-zrozumity-chy-vona-ye-u-shkoli/>
14. Сухомлинський В. Серце віддаю дітям. Харків : Акта, 2012. 538 с.

References:

1. Amonashvili, Sh. (1996). *Razmyshleniia o gumannoi pedagogike* [Reflections on humane pedagogy]. Moskva: Izdatelskii Dom Shalvy Amonashvili [in Russian].
2. Bekh, I. (2018). Komponentna tekhnolohiia skhodzhennia zrostaiuchoi osobystosti do dukhovnykh tsinnosti [Component technology of ascending personality growth to spiritual values]. *Pochatkova shkola*, 1, 5-10 [in Ukrainian].
3. Vyshnevskiy, O. (2006). *Teoretychni osnovy suchasnoi ukrainskoi pedahohiky* [Theoretical foundations of modern Ukrainian pedagogy]. Drohobych: Kolo [in Ukrainian].
4. Hrelykh, O. (2008). Formuvannya mizhosobystisnoyi profesiynoyi vzayemodiyi u maybutnikh pedahohiv [Formation of interpersonal professional interaction in future teachers]. *Nauka i osvita*, 4-5, 77-80 [in Ukrainian].
5. Kolominskii, Ya. (1969). *Psikhologiiia lichnostnykh vzaimootnoshenii v detskom kolektive. Ocherk sotcialnoi psikhologi* [Psychology of personal relationships in the children's team. An outline of social psychology]. Minsk: Narodnaya asveta [in Russian].
6. Levkivskiy, M. (2016). *Istoriia pedahohiky* [History of pedagogy]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury [in Ukrainian].
7. Moiseiuk, N. (2003). *Pedahohika* [Pedagogy]. Kyiv [in Ukrainian].
8. Nikolenko, L. Pedahohika partnerstva yak umova realizatsii zavdan rozvytku osobystosti dytyny u konteksti Novoi ukrainskoi shkoly [Pedagogy of partnership as a condition for the implementation of the tasks of child personality development in the context of the New Ukrainian school]. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/158553923.pdf> [in Ukrainian].
9. Hryshchenko, M. (Ed.). (2016). *Nova shkola: prostir osvitynih mozhlyvostey* [New school: space of educational opportunities]. Retrieved from https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/Anonces/2016/nova_shkola_proekt.pdf [in Ukrainian].
10. Bibik, N. M. (Ed.). (2018). *Nova ukrainska shkola: poradnyk dlia vchytelia* [New Ukrainian school: a guide for teachers]. Kyiv: Litera LTD [in Ukrainian].
11. Bibik, N. M. (Ed.). (2017). *Nova ukrainska shkola: poradnyk dlia vchytelia* [New Ukrainian school: a guide for teachers]. Kyiv: TOV «Vydavnychiy dim «Pleiady» [in Ukrainian].
12. Savchenko, O. (2012). *Dydaktyka pochatkovoyi osvity* [Didactics of primary education]. Kyiv: Hramota [in Ukrainian].
13. Skyba, M. *Krashche razom. Shcho take pedahohika partnerstva i navishcho vona v NUSH* [Better together. What is the pedagogy of partnership and why is it in NUS]. Retrieved from <https://nus.org.ua/articles/pedagogika-partnerstva-shho-tse-take-ta-yak-zrozumity-chy-vona-ye-u-shkoli/> [in Ukrainian].
14. Sukhomlynskyi, V. (2012). *Sertse viddaiu ditiam* [I give my heart to children]. Kharkiv: Akta [in Ukrainian].

Strebna O. V.,

orcid.org/0000-0002-0537-3338

**CAPITALIZATION OF THE RESOURCES OF THE PEDAGOGY
OF PARTNERSHIP IN THE CONDITIONS OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL**

The article considers the problem, the relevance of which is marked by its importance for the entire national system, such as the embodiment of the axiological capital of the pedagogy of partnership in New Ukrainian School. Detailed attention is paid to the study of the term «pedagogy of partnership».

For this purpose there is an analytical appeal to the views and concepts of Ukrainian and foreign scientists, among which stand out Sh. Amonashvili, B. Ananiev, R. Benedict, I. Bekh, N. Bibik, N. Volkova, V. Davidov, V. Zinchenko, I. Ivanov, E. Ilyin, V. Kan-Kalik, S. Lysenkova, M. Mead, L. Nikolenko, M. Rybakova, V. Slastyonin, V. Sukhomlinsky, G. Zuckerman, V. Shatalov and others. It is noted that the philosophy and practice of the pedagogy of partnership manifests itself in the works of V. Sukhomlinsky, who treated his pupils as equal participants in the educational process.

It is underlined that the pedagogy of partnership has received both a theoretical and a methodological justification and a purely methodological development that are considered to be a socially significant capital. It is emphasized that all the represented interpretations of the pedagogy of partnership are united by the idea of joint cooperation, coordinated interaction of all participants, teachers, students, parents, members of the community, in the educational process.

It is emphasized that the practical basis of the pedagogy of partnership is the idea of creating a special learning atmosphere that promotes student's desire to learn, gain new knowledge, develop their own intellectual and creative potential at the XXI century school. It is believed that the effectiveness of the NUS concept is directly related to the implementation of the core values of the pedagogy of partnership.

The facts and analysis of the questionnaire conducted among primary school teachers of some districts of the Kherson area are given. The conclusion, according to the results of the questionnaire is that, although the teachers of the region demonstrate a certain orientation in the field of the pedagogy of partnership, a significant number of teachers still need qualified training for its effective implementation.

It is generalized that the understanding of the pedagogy of partnership as a valuable social capital should be realized in the practical capitalization of its leading ideas in order to develop the student's personality and the whole Ukrainian society.

Key words: partnership, pedagogy of partnership, capitalization of the pedagogy of partnership resources, concept of New Ukrainian school, values of the pedagogy of partnership, participants of educational process.

Дата надходження статті: 29.11 2020 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, доцент Примакова В. В.

УДК 378:37.091.12:359-051

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi47.165>

Шевченко Р. І.,

orcid.org/0000-0002-6398-6247

**СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ ТА КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ СТУПЕНЕВОЇ
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКИХ СИЛ**

У статті констатовано, що діяльність висуває до особистості вимоги, які мають рівневу структуру, спрямовану по «вертикалі» на визначення рівня освітніх та особистісних досягнень курсантів, по «горизонталі» – конкретних напрямів діяльності майбутніх офіцерів,

---

*© Шевченко Р. І.